

**BÜTÜNLEŞİK SOSYAL HİZMET SUNUMUNA FARKLI BİR BAKIŞ VE
SARMAŞIK DERNEĞİ**

Şerif Camcı

SARMAŞIK Derneği, Genel Sekreter

SARMAŞIK-Yoksullukla Mücadele ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği olarak, Diyarbakır merkezli yoksulluk ve kalkınma odaklı çalışmalar yürütüyoruz.

Söz konusu olan yer Diyarbakır olunca tanımlar da bilinen anlamların ötesinde bir şeyleri ifade etmeye başlıyor; Örneğin göç... (zorla göç ettirme), Kentlilik, Kentleşme... Örneğin yoksulluk... Ve bir bütün olarak zorla göç ettirmeden kaynaklı Kentsel Yoksulluk...

Ve elbette ki bu karakterdeki kent yoksullarına yönelik yapılacak Sosyal Hizmet Sunumu da bilinenlerin ötesinde bir tarzda, anlayışta ve yöntemde olmalıydı.

Diyarbakır başta olmak üzere bölgenin tüm yerleşim yerlerinde Devletin, yerel yönetimlerin, sivil toplumun, cemaatlerin ve yurttaşların yaptığı “yığınla” bir dizi yardım çalışmasına tanık oluyoruz. Çok ciddi kaynak ayrıldığını söylemek mümkün. Öyle ki yapılan yardımların toplamıyla aslında pek çok şey yapılabilir. Yani kayda değer ciddi bir meblağ bu alanda “heba” ediliyor.

Neden?

Çünkü, Ayrılan kaynak hedef kitleyi bulmuyor.

Çünkü, Hedef kitleyi bulsa bile tarzı, anlayışı, yaklaşımı, yöntemi, felsefesi yanlış.

Sorunun çözümüne hizmet etmeyen bir tarzda yürütülüyor. Hatta sorunu çözmekten ziyade yeni sorunlar üreten bir yaklaşımda yürütülüyor.

İnsanları asalaklaştıran, sürekli bir yerlere bağımlı kılmayı esas alan ve ayakları üzerinde durmayı engelleyen bir tarz.

Sınırlı kaynakları rasyonel kullanmayan ve kullanmak gibi bir derdi de bulunmayan bir tarz.

Üstelik yanlış bir tarzda yürüttüğü bu yardım çalışmalarını siyaseten de bir ranta çevirmeyi hedefleyen bir tarz.

Bir adım ötesinde, Bölgede ve özellikle de Diyarbakır’da açlıkla terbiye etmeyi hedefleyen ve buna göre yapılan bir tarz.

Sonuç olarak insanların yoksulluğunu yüzüne vuran ve insan onuruna hiç mi hiç yaraşmayan bir tarz...

SARMAŞIK Derneği, yoksullukla mücadelede ve sosyal hizmet sunumunda alternatif modeller üretmek ve uygulamak iddiasıyla 2006 yılında kuruldu. Kuruluş sürecinde oldukça hassas davranıldı. Diyarbakır’daki tüm kesimlerin temsiliyetine özen gösterildi. Demokratik katılımcılığın en güzel örneklerinden biri sergilendi. Yedi ay süren tartışma, görüşme ve toplantılar sonucunda her düşünceden katkı sunulacağına inanılan 32 kişinin kurucu üyesiyle SARMAŞIK’ın kuruluşu ilan edildi.

Kentimizdeki yoksulluğun iç burkan derinliğini çıplak gözle dahi görmek mümkün iken, bir anlamda yaşanan toplumsal travmanın sosyolojik anlamda fotoğrafını görmek amacıyla ilk çalışmamız olan “KENT YOKSULLUK HARİTASI” Projesi’nin planlamasıyla işe koyulduk.

4. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, 19-20 Kasım 2009, Ankara

Saha çalışmasını Dicle Üniversitesi Sosyoloji Bölümü son sınıf öğrencilerinin katılımı ve gönüllü katkısıyla yaptığımız bu çalışmada, 5706 aile ile hane bazlı görüşmeler gerçekleştirildi. Uzman-profesyonel bir ekibin koordinasyonunda yürütülen proje sonunda oldukça çarpıcı ve bizlerin bile tahminlerinin ötesinde sonuçlara ulaştık.

Kısacası oldukça vahim bir tablo ile karşı karşıya idik. Birkaç veriyi paylaşarak olayın vahametini somutlaştırmakta yarar var;

- Hane reislerinin %73,6'sının hiçbir sosyal güvencesinin bulunmadığı...
 - Bunlardan %19,3'nün yeşil kartlarının bile bulunmadığı...
 - Hanelerde %18,2'sinin okul çağında olup okula gitmeyen çocuğun bulunduğu...
 - %7.2 hanede okul çağında olup çalışan çocuğun bulunduğu...
 - Hanelerin %44,1'nin 1990-2000 yılları arasındaki 10 yıllık periyotta zorla göç ettirilerek kente geldikleri...
 - Göç ettirilerek Diyarbakır'a gelen ailelerden %55,6'sının durumlarının daha da kötüye gittiğini...
 - Hanelerin %12,0'sinde hanede çalışabilecek durumda kimsenin bulunmadığını...
 - Hanelerde yaşayan nüfusun %42,5'inin sürekli tedavi gerektiren hastanın bulunduğunu...
 - Hanelerin %14,1'inde engellinin bulunduğunu...
 - Araştırmaya konu hanelerin %75,6'sının Geleceğe Dair Hiçbir Umudunun Bulunmadığını...
- TESPİT ETMİŞ BULUNUYORUZ.

Bu araştırmadan hareketle, Diyarbakır kent merkezinde, sadece yardımlarla yaşama tutunmaya çalışan 4500-5000 civarında ailenin bulunduğunu gördük. Bu çarpıcı tespitten sonra, bu kesime yönelik hak temelli bütüncül bir sosyal hizmet programı üzerinde çalışmaya başladık.

Yine araştırma sonucunun dikkat çeken bir verisi olan "hanelerin büyük bir bölümünün destek çalışmaları kapsamında temel GIDA ihtiyacını karşılamakta güçlük çektiklerini ve öncelikle GIDA desteğine ihtiyaç duyduklarını" belirtmeleri üzerine SARMAŞIK GIDA BANKASI PROJESİ'ni yaşama geçirdik.

SARMAŞIK Gıda Bankası Projesi başta olmak üzere tüm çalışmalarımızın Türkiye'deki mevcut "yardım" ve hizmet sunumu anlayışının eleştirisi üzerinde, özgün bir tarzda ve hak temelli yapılması gerektiğini tespit ederek çalışmalarımızı yürüttük.

SARMAŞIK Gıda Bankası ile farkımız, özgünlüğümüz nedir?

- Her yoksulum diyene yardım etmenin yanlış olduğundan hareketle "hiçbir geliri olmayan, iş verseniz dahi ailede çalışabilecek kimsenin bulunmadığı ailelere, geçici iş görmezliğe uğrayan kişilere, üretime geri dönüşü mümkün olmayacak yaşlılar, ağır ve sürekli hastalar ile dağılmış-parçalanmış ailelere (özellikle 3-4 çocukla orta yerde kalmış kadınlara)" destek oluyoruz.
- Bu desteği bayramdan-bayrama, ramazandan-ramazana veya seçimden-seçime değil, her ay düzenli olarak ve de ihtiyacı oranında yapıyoruz.

4. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, 19-20 Kasım 2009, Ankara

- Gıda desteğini paketlere tıktırıp önlerine atmıyoruz. Bunun yerine, kendilerine verilmiş olan randevu tarihinde market gibi oluşturduğumuz Gıda Bankası'na gelmelerini sağlayarak, alışveriş yapar gibi ihtiyacı olan gıdayı kendisinin seçmesi üzerine kurulu bir sistem oluşturmuş bulunuyoruz.
- Bu desteği 100-200 aileye değil, yukarıda belirttiğimiz kriterleri taşıyan 2200 aileye her ay düzenli olarak yapıyoruz.
- Bu çalışmayı bir grup, bir anlayış, bir siyasi akım adına değil, kentimizdeki tüm dinamiklerin ortaklığı ve katılımıyla yapıyoruz.

Diğer Projelerimiz;

- 1) Çocuk Eğitimi Destek Projesi: Ailede çalışabilecek kimsenin bulunmaması nedeniyle sokakta çalışmak/çalıştırılmak ve bir süre sonunda okula gitmemeye veya hiç başlayamayan çocuklara ve ailelerine yönelik projemiz. Sokağın tüm tehdit ve tehlikelerine açık durumda olan 74 çocuğumuzu projemiz kapsamında, gönüllü eğitimcilerimizin gözetim ve desteğinde okullarına geri dönüşlerini sağladık; ailelerine aylık düzenli maddi destekte bulunduk; çocukların eğitimlerinin yanı sıra sosyal yönlerinin gelişimi için aktivitelerde bulunduk. Projemiz her eğitim-öğretim yılında güncellenerek ve de olanaklarımız ölçüsünde sayı artırılarak devam etmektedir.
- 2) Sağlıklı Yaşam Ortamı ve Üreme Sağlığı Projesi: SARMAŞIK Gıda Bankası Projesi Başvurucu ve Yararlanıcısı 108 kadını kapsayan bir proje. Çocuk bekleyen hamile kadınların çocuklarını dünyaya getirinceye kadar güvenli bir hamilelik süreci geçirmelerine destek olan bu projeyi Türkiye Aile Planlaması Vakfı (TAP Vakfı) ile ortak yürüttük.
- 3) İstihdam Garantili Meslek Edindirme Kursları Projesi: Gıda Bankası'ndan yararlanmak için başvuran ailelerden hiçbir geliri olmasa bile ailede çalışabilecek durumda olan bir bireyin olması halinde bu durumdaki ailelere prensip olarak yardım etmiyoruz. Kriterlerimize uymadığı gerekçesiyle. Bu durumdaki ailelerde çalışabilecek; fakat herhangi bir beceri veya mesleği olmayan aile bireyi bulunanları mesleki eğitimden geçirip iş garantili Meslek Edindirme Kurslarına alıyoruz. Bu proje ile şu ana kadar 120 gencimizi beceri ve meslek sahibi kılarak istihdamlarını sağladık.

SARMAŞIK Derneği olarak tüm çalışmalarımızı proje odaklı yürütüyoruz. Tüm projelerimizde dikkati çeken birkaç hususu bilgilerinize sunuyorum;

- a) Hiçbir ulusal, uluslar arası fondan yararlanmaksızın kentimizin mütevazı olanaklarıyla bu projelerimizin kaynaklarını oluşturuyoruz.
- b) Projelerimize ortak olan Yerel Yönetimler, STK'lar, Meslek Örgütleri, işadamları derneklerinin kurumsal düzeyde desteklerini önemsiyoruz. Bu ortaklıklarla çalışmalarımızı yürütüyoruz. Fakat bunlardan daha önemlisi binleri aşan duyarlı yurttaşın maddi-manevi ve gönüllü çalışmalara katılımı ile toplumsal dayanışma ağını genişletiyor bu yolla yoksullukla mücadeleyi kiteselleştiriyoruz.
- c) Tüm projelerimiz Proje Yönetim Grupları eliyle özerk bir tarzda katılımçılık esas alınarak yürütülüyor.
- d) Tüm projelerimizde bağımsız denetim, öz denetim ve dernek denetim kurullarınca periyodik olarak izlenmekte ayrıca İl Dernekler ve İçişleri Bakanlığı denetçilerince de denetlenmektedir.

4. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, 19-20 Kasım 2009, Ankara

- e) Tüm projelerimizin bir diğer amacı, kentimizdeki farklı düşünce ve görüşteki kesimlerin kentin sorunları hakkında bir araya gelmesini sağlama; ORTAK İŞ ÜRETME KÜLTÜRÜNÜ geliştirmeye katkı sunmayı hedeflemektir.

Sonuç olarak SARMAŞIK Derneği, Diyarbakır'da model bir çalışmayı oldukça başarılı bir şekilde yürütmektedir. Yerel Yönetimler-Sivil Toplum-Duyarlı Yurttaş işbirliği ve ortaklığıyla Türkiye'deki Sosyal Hizmet Sunumuna çağdaş ve sürdürülebilir bir yorum getirmekte ve bu özgün yorumu pratikleştirmektedir.

Her şeye rağmen yaptıklarımızın en doğru yol-yöntem ve çözüm olduğu iddiasında değiliz. Ama mevcut yapılan tarzın ve anlayışın sahada bulunan bir kurum olarak yanlış olduğunu rahatlıkla söyleyebilecek durumdayız. En azından nasıl yapılmasını gerektiğini gösteriyoruz; nelere dikkat edilmesi gerektiğine dikkat çekiyoruz. Ülkemizdeki olumsuz yardım anlayışına alternatif bir bakış açısı getirmeye çalışıyoruz.

Çok daha farklı ve daha doğru şekilde ve de daha etkin bir tarzda yürütülmesi de mümkün olabilir. Fakat naçizane düşüncemize göre kısa ve orta vadede ve de Diyarbakır koşullarında sosyal hizmet sunumu yapılacaksa böyle yapılmalıdır diyoruz.

Uzun vadede ne yapılmalı dersiniz? Tüm bu yapılanların yerine *sadece ve de sadece belirttiğimiz kriterdeki ailelere ASGARİ YURTTAŞLIK GELİRİ HAK TEMELLİ olarak bağlanmalıdır*. Bu aileler ihtiyaçlarını bu gelir ile temin etmelidirler.